

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Mars için Son Günler

Eylül ayı, kuzey yarıkürede yaşayanlar için en iyi gözlem zamanıdır. Yaz ve kış takımyıldızları bir arada görülebilirken, Samanyolu da akşamın ilk saatlerinde gökyüzünü kaplar. Samanyolu'nun kollarının ve merkezinin çevresindeki bölgeler, çok sayıda derin gökyüzü cismine ev sahipliği yapar. Bir dürbünle gözleme çıktığınızda, tüm gece hiç sıkılmadan gökyüzüne bakabilirsiniz. Bu yıl, Mars da parlaklığıyla bu etkileyici gökyüzünde yerini alıyor.

Mars, 28 Ağustos'ta bize son 60.000 yılın en yakın konumundan geçtikten sonra, Eylül ayı süresince de gözlem için çok uygun konumda yer alıyor. Ayın başlarında, gezegen Güneş'in batışıyla doğduğu için, tüm gece boyunca gözlemleniyor. Ay'dan sonra, gece gökyüzündeki en parlak gökcsimi olduğundan, gezegeni görebilmek için, akşamın ilk saatlerinde güneydoğu ufku üzerine bakmak yeterli. Mars, gece yarısı tam olarak güneyde yer alıyor.

Ayın başlarında gezegenin parlaklığı -2,9 kadirken, ay sonunda 2,1 kadir düşecek. Elbette, gezegen Dünya'dan uzaklaştığı için, görünür büyüklüğü de bu süre içerisinde azalacak. Buna karşın, ayın sonunda gezegenin 21 açısı saniyesi çapındaki görünür büyüklüğü bir önceki, 2001'deki yaklaşmadakinden bile daha fazla.

Teleskoplu gözlemciler için, Eylül ayının başları da neredeyse Ağustos ayı kadar iyi. Gezegenin yaklaşık 25 açısı saniyesi olan çapı, onun yüzeyindeki ton farklılıklarını ve giderek küçülse de, güney kutup buzulunu görmeyi kolaylaştırıyor. Mars'ın bir gününün Dünya'ninkine yakın uzunlukta olması nedeniyle, bir gece içinde gezegenin neredeyse tüm yüzeyini görmek olası.

9 Eylül akşamı, Ay ve 2,7 kadir parlaklıktaki Mars birbirlerine çok yakın görünür konumda yer alacak. Bu sırada gök cisimlerinin arasındaki görünür uzaklık yaklaşık 3 derece olacak.

Mars'tan sonra ilk sırada doğan, parlak gezegen Satürn. Her geçen gün biraz daha erken doğan gezegeni gözlemek için ayın ilk günlerinde 02:00 civarını beklemek gerekecek. Ancak, ayın sonlarında gezegen yaklaşık iki saat daha erken, gece yarısı civarında doğuyor olacak. Yaklaşık 0 kadir parlaklıktaki gezegen, doğduğunda doğu-kuzeydoğu ufku üzerinde ve İkizler Takımyıldızı'nda bulunuyor.

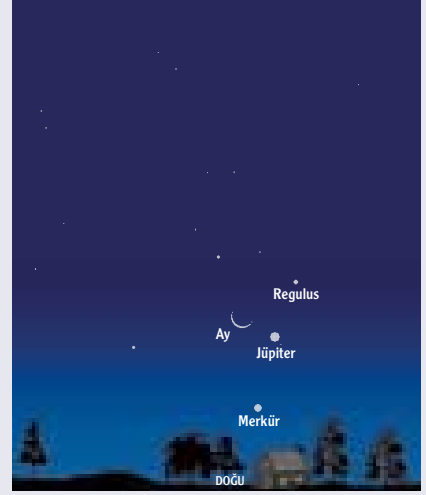
Satürn, 20 Eylül'de, Ay'ın yaklaşık 5 derece güneyinde yer alacak.

Sabah gökyüzündeki Jüpiter'i gözleyebilmek için günün ilk ışıklarını beklemek gerekiyor. Aslan Takımyıldızında yer alan Jüpiter, takımyıldızın en parlak yıldızı olan Regulus'tan yaklaşık yarım saat sonra doğuyor. -1,7 kadir parlaklığındaki Jüpiter'in parlaklığı, Satürn'ünün beş katı kadar.

Merkür, 26 Eylül'de en büyük uzanımında olacak. Bu sırada Güneş'le arasındaki görünür uzaklık yaklaşık 18 derece olacak. Merkür'ün en büyük uzanımı, zaman zaman 27 dereceye kadar ulaşabiliyor. Bu nedenle, en büyük uzanımında olmasına karşın bu, gezegenin gözlem için en iyi konumunda olacağı anlamına gelmiyor. Jüpiter'in yaklaşık 7 derece altında yer alan gezegen, yine de Güneş'ten yaklaşık bir saat önce doğuyor. Bu da yaklaşık yarım saatlik bir gözlem süresi demek. Merkür - Jüpiter ikilisine, 24 Eylül'de katılan çok ince hilal, sabahın erken saatleri için güzel bir gökyüzü manzarası oluşturacak.

Normalde deneyimsiz gözlemciler için gökyüzünde bulunması zor olan Uranüs, ayın sonlarında

1 Eylül saat 23:00; 15 Eylül saat 22:00;
30 Eylül 21:00'de gökyüzünün genel görünüşü

24 Eylül sabahı, Güneş doğmadan kısa bir süre önce doğu ufku üzerinde Ay ve gezegenler.

da Mars'la yakın görünür konuma geleceği için biraz daha kolay bir hedef halinde. 29 Eylül'de, iki gezegen arasındaki uzaklık 4 dereceden az, yani bir dürbünün görüş alanının çapından daha küçük olacak. Uranüs, bir gaz devi olmasına karşın, Mars'a göre Dünya'ya 50 kez daha uzak. Bu nedenle ondan yaklaşık 1.500 kez daha sönük görünüyor. Bu parlaklık farkı, yaklaşık 8 kadir denk geliyor. 5,7 kadir olan Uranüs'ün parlaklığı, çıplak gözün görebileceği sınırın üzerinde; elbette ideal koşullarda. Ancak, koşullar ideal olmasa da, nereye bakacağınızı bilerseniz, gezegeni dürbünle görebilirsiniz. Mars'ı dürbünle bulduktan sonra, görüş alanınızı yavaşça kuzeydoğuya (biraz yavaşça doğru) kaydırın. Yanıp sönen yıldızların arasında göreceğiniz sabit turkuaz nokta Uranüs. Uranüs'ün komşusu Neptün'ü görmek oldukça zor. Oğlak Takımyıldızı'nda bulunan gezegen 7,9 kadir parlaklıkta.

Ay, 3 Eylül'de ilköğdün, 10 Eylül'de dolunay, 18 Eylül'de sondördün, 26 Eylül'de yeniay evrelerinden geçecek.

23 Eylül'de gökbilimsel olarak Sonbahar mevsimi başlıyor. Sonbahar ılımlı güneş ışınları ekvatora dik olarak geliyor ve gece ile gündüz süreleri eşit oluyor.

